

# Dvacátá třetí Mezinárodní olympiáda v lingvistice

Bukurešť (Rumunsko), 26. července – 2. srpna 2026

Úlohy soutěže jednotlivců

## Jak psát řešení úloh

Nepřepisujte úlohy. Řešte každou úlohu na zvláštním listě (nebo listech) papíru. Na každém listě napište číslo úlohy, číslo Vašeho místa a Vaše příjmení. Jinak nelze zaručit přesné hodnocení Vaší práce.

Pokud není uvedeno jinak, měli byste popsat všechny vzorce nebo pravidla, která jste identifikovali v datech. Neučiníte-li tak, nedostane Vaše řešení plný počet bodů.

Úloha č. 1 (20 bodů). Je dáno několik slov v centrální jupičtině spolu s jejich fonetickými přepisy a překlady. Všechny jsou vysloveny v nářečí Nortonova zálivu (NZ):

|                     |                                  |                                           |
|---------------------|----------------------------------|-------------------------------------------|
| qasgulek            | [ˈqaz.ɣu.ʒəkʰ]                   | <i>tuleň pruhovaný</i>                    |
| nanevpak            | [na.ˈnəf.pakʰ]                   | <i>velké jezero</i>                       |
| tep'liuq            | [ˈtəp.ʒi.uqʰ]                    | <i>připravuje kvašené rybí hlavy</i>      |
| nav'pagtuq          | [ˈnav.pax.tuqʰ]                  | <i>ono se opravdu zlomilo</i>             |
| qamiq'vak           | [qa.ˈmiq.vakʰ]                   | <i>typ mûry</i>                           |
| nat'rarkaq          | [ˈnat.ɤax.kaqʰ]                  | <i>materiál pro podrážky kožených bot</i> |
| calugun             | [ca.ˈʒu.ɣun]                     | <i>škrabka na kůže</i>                    |
| kaal'taaq           | [ka.ˈaʒ.ta.aqʰ]                  | <i>hrací karta</i>                        |
| ullelluku           | [u.ˈʔəʔ.ʔu.ku]                   | <i>obracet to naruby</i>                  |
| ilquineq            | [ˈiʔ.qu.ˈi.nəqʰ]                 | <i>lebka</i>                              |
| kaltuuvvilaq        | [ˈkaʔ.tu.ˈu.ʔi.ʒaqʰ]             | <i>brambora</i>                           |
| kayangurngalnguq    | [ka.ˈja:.ɣuɤ.ˈɲaʒ.ɲuqʰ]          | <i>oválný předmět</i>                     |
| assikekeka          | [a.ˈsi:.kə.ˈkək.ka]              | <i>mám ho rád</i>                         |
| paluteqerru         | [pa.ˈʒu:.tə.ˈqəx.ɣu]             | <i>prosím, zavři to</i>                   |
| iggiggiayuli        | [i.ˈxi:.xi.ˈa:.ju.ʒi]            | <i>výr virginský</i>                      |
| ilalkumalria        | [i.ˈʒaʔ.ku.ˈmaʒ.ɤi.a]            | <i>oběť</i>                               |
| aepailgaku          | [a.ˈpəp.pa.ˈiʒ.ɣa.ku]            | <i>předtím, než se ho zeptá</i>           |
| yuarutlertangqertuq | [ju.ˈa:.ɤutʰ.ˈʔəx.taŋ.ˈqəx.tuqʰ] | <i>existuje stará píseň</i>               |
| tutgarllugaq        | [ˈtutʰ.xax.ˈʔu.ɣaqʰ]             | <i>vnouče</i>                             |
| cuukvagtalek        | [cu.ˈukʰ.fax.ˈta:.ʒəkʰ]          | <i>místo s mnoha štikami</i>              |
| cangatenrituten     | [ca.ˈɲa:.tən.ˈɤi:.tu.tən]        | <i>není s tebou nic špatně</i>            |
| cungagcessvakartat  | [cu.ˈɲax.cəs.ˈfa:.kaɤ.tatʰ]      | <i>jak zelené jsou!</i>                   |

Jen poslední čtyři z tvarů výše se vyslovují jinak v dalším nářečí tohoto jazyka: obecné centrální jupičtině (OCJ). Níže jsou uvedeny fonetické přepisy těchto tvarů vyslovených v OCJ:

|                    |                             |                                |
|--------------------|-----------------------------|--------------------------------|
| tutgarllugaq       | [ˈtutʰ.ˈxax.ɬu.ɣaqʰ]        | <i>vnouče</i>                  |
| cuukvagtalek       | [cu.ˈukʰ.ˈfax.ta.ɬəkʰ]      | <i>místo s mnoha štikami</i>   |
| cangatenrituten    | [ca.ˈŋaː.ˈtən.ɰi.ˈtuː.tən]  | <i>není s tebou nic špatně</i> |
| cungagcessvakartat | [cu.ˈŋax.ˈcəs.fa.ˈkax.tatʰ] | <i>jak zelené jsou!</i>        |

(a) Napište v centrální jupičtině:

|    |                          |                                               |
|----|--------------------------|-----------------------------------------------|
| 1. | [ˈməɬ.qu.ˈɬəɬ.ɰi.ˈuɣ.ta] | <i>ochránář</i>                               |
| 2. | [qa.ˈjaː.pix.ˈkaː.ni]    | <i>jeho vlastní budoucí nefalšovaný kajak</i> |
| 3. | [ta.ˈɬiː.xaqʰ]           | <i>hák používaný v kajaku</i>                 |
| 4. | [ˈkəx.sa.ˈiɬ.ku.taɣʰ]    | <i>náhubek pro psa</i>                        |
| 5. | [ˈcup.ɣa.ˈɬax.tuɣʰ]      | <i>náhle se mu začalo stýskat po domově</i>   |

U tvarů, které jsou platné jen v jednom z nářečí (NZ nebo OCJ), zaznačte, kterému nářečí odpovídají.

(b) Napište fonetické přepisy tvarů níže:

|     |               |                                           |
|-----|---------------|-------------------------------------------|
| 6.  | aartartuq     | <i>má sklony k ostražitosti</i>           |
| 7.  | akekataki     | <i>au!</i>                                |
| 8.  | negavgun      | <i>kořen používaný jako houba do vany</i> |
| 9.  | atasuak       | <i>letní kalhoty</i>                      |
| 10. | ner'ciquq     | <i>on bude jíst</i>                       |
| 11. | alikenritaqa  | <i>nebojím se toho</i>                    |
| 12. | neqlinrrarmek | <i>z právě rozříznuté ryby</i>            |

U přepisů, které se liší mezi nářečími, napište oba přepisy a zaznačte u obou z nich nářečí.

△ Centrální jupičtina náleží do eskymácko-aleutské rodiny. Má asi 10 000 mluvčích na jihozápadě Aljašky ve Spojených státech amerických.

Symbol [ː] označuje délku samohlásky. Symbol [.] rozděluje slabiky. Symbol [ʰ] se píše před přízvučnou slabikou, popřípadě před přízvučnými slabikami.

[h] označuje aspiraci (přidechnutí) předcházející souhlásky.

[ə] = *a* v anglickém slově *about*.

[c] ≈ *č*.

[j] = české *j*.

[ɬ] = *s*, ale *s* jazykem ve stejné pozici jako pro vyslovení *l*; [ɰ] = znělé [ɬ].

[ŋ] = *n* ve slově *kudlanka*.

[q] = *k*, jen hlouběji v ústech.

[x] = *ch* v *chuť*; [ɣ] = znělé [x].

[χ] = [x], jen hlouběji v ústech; [ʁ] = znělé [χ].

—Lai Otsuka (konzultantka: Sally Samson)

Úloha č. 2 (20 bodů). Je dáno několik slov a slovních spojení v jazyce yélí dnye a jejich odpovídající překlady do češtiny v náhodném pořadí:

- |                       |                                 |
|-----------------------|---------------------------------|
| 1. kpêdê              | A. černý                        |
| 2. kpêdêkpêdê         | B. extrémně bílý                |
| 3. kpaapî ntóó        | C. ořech, který zčerná smažením |
| 4. kpaapî tp:oo       | D. malá loď                     |
| 5. nkéli tp:oo        | E. strom má červené listy       |
| 6. tpile kpaapîkpaapî | F. něco bílého                  |
| 7. yi yâa taataa      | G. mládě kakadua bílého         |

Je dáno několik dalších slov a slovních spojení v jazyce yélí dnye a jejich odpovídající překlady do češtiny v náhodném pořadí:

- |                      |                            |
|----------------------|----------------------------|
| 8. chêêpî mbwii miyó | H. včela                   |
| 9. kinikini          | I. kusy železa             |
| 10. límî k:ii        | J. Evropan, cizinec        |
| 11. mty:aamty:aa     | K. mastný                  |
| 12. mty:aa wee       | L. hmyz                    |
| 13. nkéli chêêpî pâa | M. dva dlouhé tenké kameny |
| 14. nkéli pi         | N. rychle („jako blesk“)   |
| 15. tpile wee        | O. klacek                  |
| 16. yi mbwii         | P. sladký                  |

Na závěr je dáno ještě několik dalších slov a slovních spojení v jazyce yélí dnye a jejich odpovídající překlady do češtiny v náhodném pořadí:

- |                                    |                         |
|------------------------------------|-------------------------|
| 17. kémi nt:uu                     | Q. alkoholický nápoj    |
| 18. k:ii miyó                      | R. mrtvola              |
| 19. nkéli mbwaa                    | S. oční bulva           |
| 20. ngwolo nt:uu                   | T. zelený had           |
| 21. mbwaa                          | U. střevní červ         |
| 22. mwi pê                         | V. vysoký štíhlý člověk |
| 23. tpile pê k:ii kîgha nt:uu k:ii | W. kmeny stromů         |
| 24. pi mbwii                       | X. dva banánovníky      |
| 25. pi ntóó                        | Y. (nezralé) mango      |
| 26. tpile pê yi kuu yâa k:ii       | Z. voda                 |
| 27. yi pâa                         | AA. žlutý had           |

(a) Určete, jak k sobě položky správně patří.

(b) Přeložte do češtiny:

28. k:ii (toto slovo má dva významy; uveďte oba)

29. kpaapî    30. kîgha    31. mty:aa    32. nkéli dnye    33. ngwolo    34. kémi kîgha nt:uu

(c) Přeložte do jazyka yélí dne:

BB. (jeho) syn

EE. čerstvý, syrový

HH. Rosselův ostrov

CC. zelený

FF. (nezralé) ovoce

DD. omastek

GG. černoch

(d) Přiřaďte k sobě následující slova v jazyce yélí dne a obrázky níže, je-li vám dáno, že *nté*  $\approx$  *k:ii*.

35. kpaapî tp:oo kpaapî tp:oo

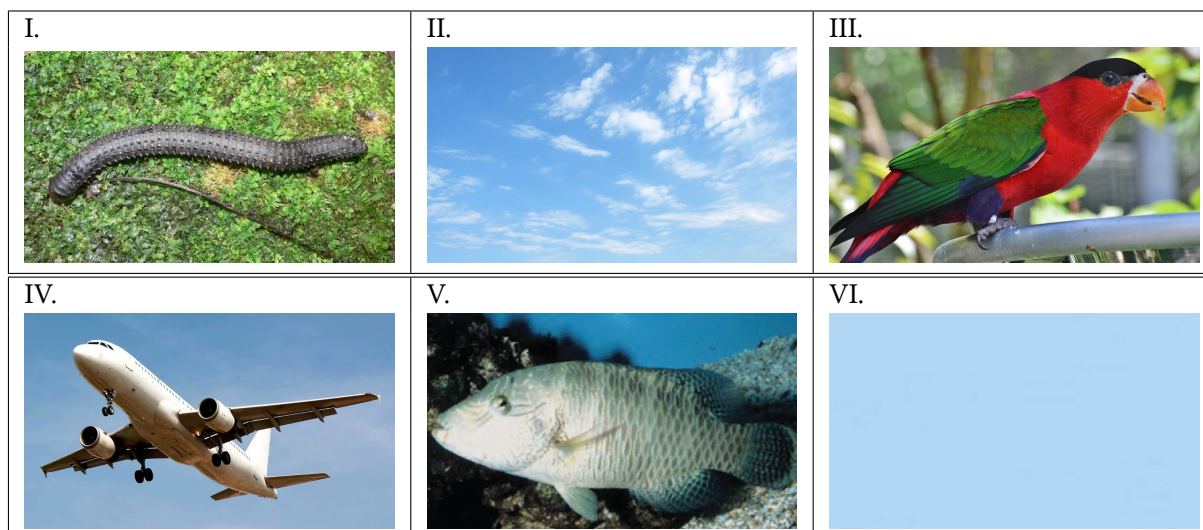
36. mbóó

37. mbóó nté

38. mbóó p:uu nkéli

39. pê pê

40. taa



(e) Vysvětlete, jak jsou v jazyce yélí dne vyjádřeny barvy.

⚠ Kromě odpovědí nejsou žádné doprovodné objasňující komentáře žádoucí a nebudou hodnoceny. Jazyk yélí dne není v současnosti zařazen do žádné jazykové rodiny; je možné, že se jedná o izolovaný jazyk. Má asi 5000 mluvčích na Rosselově ostrově v jihovýchodní části Papuy Nové Guiney.

Kakadu bílý je druh ptáka. Jižní část Papuy Nové Guiney byla historicky pod britskou, a později australskou, nadvládou.

â, ê, î, é, ó jsou samohlásky. Symbol : značí nazalizaci následující samohlásky.

—Dan-Mircea Mirea

Úloha č. 3 (20 bodů). Je dáno několik vět v jazyce iquito a jejich odpovídající překlady do češtiny. Kdekoliiv stejnému českému překladu odpovídá více než jedna věta v jazyce iquito, jsou dány všechny možné věty v jazyce iquito.

1. Ima paapaaja masiitiirii — Ema prodá rybu.
2. nu=iina isikirii iiyii — (On(a)) přetrhne tento provaz.
3.  $\left\{ \begin{array}{l} \text{ki=iita masiitiirii Jaime} \\ \text{ki=Jaime masiitiirii iita} \end{array} \right\}$  — Prodám Jaimemu dům.
4. nu=naajuukura simiimi — (On(a)) napsal(a) knihu.
5. ki=iina masiirii ikwani saawiri — Koupím tuto mačetu muže.
6. ki=iipi asuraaja sakiirii mira — Vyžvýkám maniok těchto dětí.
7. Leo iipi siwiirarii ikwaniwiya — Leo navštíví tyto muže.
8. kia=Leo iita irikatajuurii — Opravíš dům Lea.
9. ki=simiitakura iimi simiimiya — Přečetl(a) jsem tyto knihy.
10. nu=iimi irikatajuurii iiminaka — (On(a)) opraví tyto kánoe.
11. kia=kariiniikura miisaji kajinani — Postaral(a) ses o zvíře ženy.
12. ki=simiitakura iina simiimi paajuuyaana — Přečetl(a) jsem knihu tohoto učitele.
13.  $\left\{ \begin{array}{l} \text{nu=paapaaja miitiirii iina ikwani} \\ \text{nu=iina miitiirii ikwani paapaaja} \end{array} \right\}$  — (On(a)) dá tomuto muži rybu.
14. ki=nikikura iipi kaajiya iitimira — Viděl(a) jsem zvířata těchto žen.
15. kia=iina simiimiya simiitarii maaya — Přečteš knihy tohoto dítěte.
16.  $\left\{ \begin{array}{l} \text{kia=iina masiitiirii simiimi paajuuyaana} \\ \text{kia=paajuuyaana masiitiirii iina simiimi} \end{array} \right\}$  — Prodáš učiteli tuto knihu.

(a) Přeložte následující věty do češtiny. Kdekoliiv je to možné, uveďte více než jeden překlad. Zajistěte, aby každý z překladů šel pochopit pouze jedním způsobem.

17. kia=iipi siwiirarii miisaji paajuuyaapi
18. nu=nikikura Leo paapaaja
19. ki=iina masiitiirii miisaji iimina
20. ki=iipi kariiniirii iina mira ikwani

(b) Přeložte následující věty do jazyka iquito. Kdekoliiv je to možné, uveďte více než jeden překlad.

21. Koupil(a) jsi kánoe těchto dětí.
22. Přetrhneš provaz učitele.
23. Koupím dům těchto žen.
24. (On(a)) prodá Emě tyto knihy.
25. Opravím tuto kanoi těchto mužů.

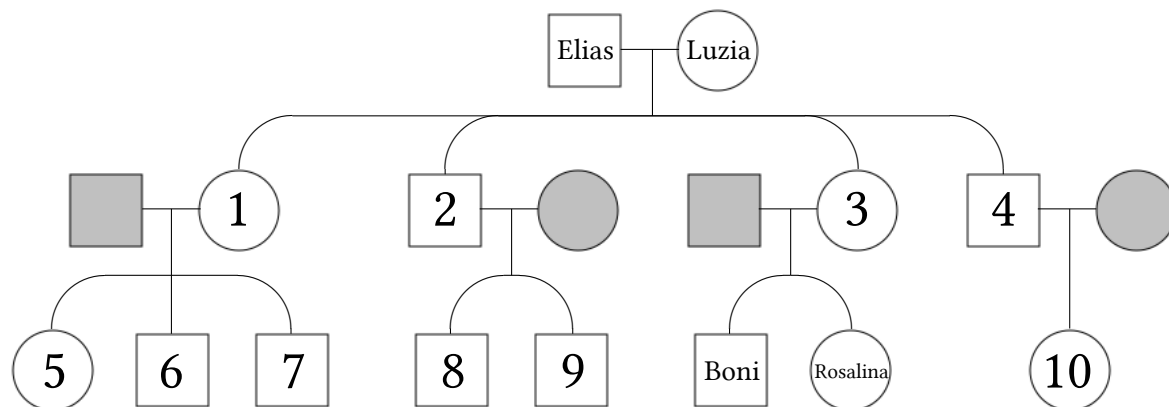
△ Jazyk iquito náleží do jazykové rodiny zaparo. Má méně než 100 mluvčích v peruánské části Amazonie.

i je samohláska. j = neznělé h v anglickém slově hello. Symbol  $\square$  se používá pro rozdělení dvou částí slova. Jazyk iquito používá tóny, ty jsou ale pro jednoduchost v této úloze vynechány.

Ema, Jaime a Leo jsou jména lidí.

—Eimear McKnight

Úloha č. 4 (20 bodů). Je dán rodokmen rodiny mluvčích jazyka sakurabiat. Sourozenci jsou v rodokmenu seřazeni zleva doprava od nejstaršího po nejmladšího.



□: muž      ○: žena      □: sourozenci      —: manželství      |: synové a dcery

Jsou dána jména čtyř rodinných příslušníků: nejstaršího manželského páru (Elias a Luzia) a dvou nejstarších osob (Boni a Rosalina) z nejmladší generace. Někteří další rodinní příslušníci jsou níže zastoupeni písmeny (A–J) a v rodokmenu označeni čísly (1–10), ne nutně v tomto pořadí. Šedě označené osoby se v této úloze nevyskytují.

Nyní se podívejte na některá tvrzení, kterými tyto osoby mohou popsat své rodinné vztahy. V každém sloupci je nalevo zaznamenán mluvčí, a napravo tvrzení této osoby. Například G: Elias abitop značí, že G tvrdí „Elias je abitop = můj ...“.

|                                                                                                                  |                                                                      |                                                                                                     |                                                                   |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|
| Elias: A otak<br>H otaup                                                                                         | B: Rosalina omăyikut<br>A okoypet<br>D otak<br>E otaup<br>I omăyikut | F: C _____(iv)<br>E okip<br>G âsi<br>I okoypet                                                      | H: Elias abitop<br>B oyke<br>C omăyikut<br>D _____(vi)<br>E otaup |
| Luzia: B oměpit                                                                                                  | C: I okoypet<br>G âsi                                                | G: Elias abitop<br>Boni okupi mēpit<br>A okupi<br>B _____(v)<br>E okwa taup<br>F oměpit<br>I oměpit | I: F okwa<br>G âsi                                                |
| Boni: J okip                                                                                                     | D: Rosalina _____(ii)<br>F okwa<br>I okupi                           |                                                                                                     | J: B abitop<br>F oyke<br>I okoypet                                |
| Rosalina: A âsi                                                                                                  | E: C okip<br>D _____(iii)<br>J oyke                                  |                                                                                                     |                                                                   |
| A: Luzia âsi<br>Rosalina oměpit<br>B okwa<br>D okwa tak<br>E okwa taup<br>F oykey mēpit<br>G oykey<br>I _____(i) |                                                                      |                                                                                                     |                                                                   |

- Přiřaďte k sobě čísla (1–10) a členy rodiny (A–J).
- Uveďte, v jakém pořadí se narodili rodinní příslušníci (5–10).
- Doplňte do mezer (i–vi). Pro každou mezeru existuje pouze jedna možná odpověď, ale odpovědi nemusí nutně být jednoslovné.

△ Jazyk sakurabiat náleží do tuparijské větve tupijské rodiny. Má asi 13 mluvčích v brazilské části Amazonského pralesa poblíž hranice s Bolívií.

u = y. Symbol □ značí nazální samohlásku.

—Lai Otsuka (konzultantka: Ana Vilacy Galúcio)

Úloha č. 5 (20 bodů). Je dáno několik vět v češtině a jejich odpovídající překlady do jazyka komnzo:

- |                                   |                  |
|-----------------------------------|------------------|
| 1. Včera jsem je potkal.          | kayé thewafé     |
| 2. Před týdnem jste mě volali.    | nümä wobräknwath |
| 3. Před týdnem jsme je drželi.    | nümä efathwake   |
| 4. Před týdnem jsme vás podrželi. | nümä thefafake   |
| 5. Teď nás potkáváte.             | zena nwagrwrth   |
| 6. Teď vás vidíme.                | zena emarwe      |
| 7. Teď je volám.                  | zena ebräknwé    |
| 8. Před týdnem vás navrátili.     | nümä thäbrimath  |
| 9. Před týdnem jste nás drželi.   | nümä nfathwath   |
| 10. Včera jsme je navrátili.      | kayé thäbrime    |
| 11. Před týdnem jste mě uviděli.  | nümä zwemarath   |
| 12. Včera nás zavolali.           | kayé nznästh     |
| 13. Před týdnem mě zavolali.      | nümä zwäsath     |
| 14. Před týdnem jsem je potkával. | nümä ewagrwa     |

(a) Přeložte do jazyka komnzo:

15. Včera jste mě podrželi.
16. Před týdnem jsem vás zavolal.
17. Teď mě držíte.
18. Před týdnem nás potkali.

(b) Přeložte do češtiny všemi možnými způsoby:

19. nümä nbrigwath
20. kayé thefafé
21. nümä emarwa
22. kayé nznäbrimth

△ Jazyk komnzo náleží do jazykové rodiny řeky Morehead. Má asi 250 mluvčích ve vesnici Rouku na jihu Papuy Nové Guiney.

ä, é, ü jsou samohlásky; th je souhláska.

—Vesko Milev (konzultant: Christian Döhler)

**Redakce:** Samuel Ahmed, Ákos Blaskovics, Mihai-Alexandru Bratu, Aida Davletova, Ivan Deržanski (techn. red.), Hugh Dobbs, Ana Meta Dolinarová, Dmitrij Gerasimov, Shinjini Ghoshová, Ksenija Giřarovová, Stanislav Gurevič, Anděla Houová, David Hultman, Boris Iomdin, Li Tchähun, Bruno L'Astorina, Eimear McKnight, Dan-Mircea Mirea (odp. red.), Andrej Nikulin, Pchan Tchong-le, Aleksejs Peguševs, Jan Petr, Aleksandr Piperski, Przemysław Podleśny, Marija Rubinštejnová, Daniel Rucki, Kazune Sato, Milena Venevová, Elisija Warnerová.

**Český text:** Jan Petr (korektura: Eliška Freiburgerová, Tereza Maláčová).

Hodně štěstí!

## Dvacátá třetí Mezinárodní olympiáda v lingvistice

Bukurešť (Rumunsko), 26. července – 2. srpna 2026

List pro odpovědi: **Úloha č. 2**

(a)

|     |     |     |     |     |     |     |     |     |
|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|
| 1.  | 2.  | 3.  | 4.  | 5.  | 6.  | 7.  | 8.  | 9.  |
| 10. | 11. | 12. | 13. | 14. | 15. | 16. | 17. | 18. |
| 19. | 20. | 21. | 22. | 23. | 24. | 25. | 26. | 27. |

(b) 28. k:ii –

- \_\_\_\_\_
- \_\_\_\_\_

29. kpaapî – \_\_\_\_\_

30. kigha – \_\_\_\_\_

31. mty:aa – \_\_\_\_\_

32. nkéli dnye – \_\_\_\_\_

33. ngwolo – \_\_\_\_\_

34. kémi kigha nt:uu – \_\_\_\_\_

(c) BB. (jeho) syn – \_\_\_\_\_

CC. zelený – \_\_\_\_\_

DD. omastek – \_\_\_\_\_

EE. čerstvý, syrový – \_\_\_\_\_

FF. (nezralé) ovoce – \_\_\_\_\_

GG. černoch – \_\_\_\_\_

HH. Rosselův ostrov – \_\_\_\_\_

(d)

|     |     |     |     |     |     |
|-----|-----|-----|-----|-----|-----|
| 35. | 36. | 37. | 38. | 39. | 40. |
|-----|-----|-----|-----|-----|-----|

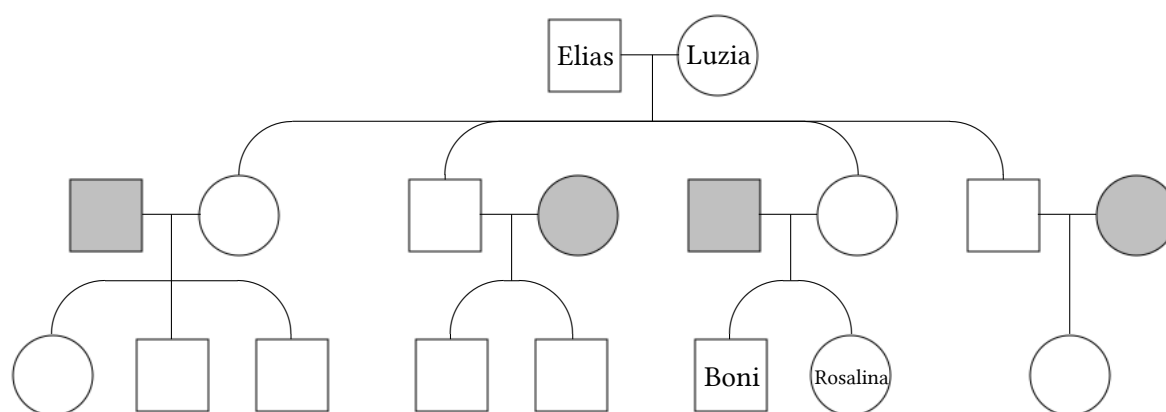
(e) Vysvětlete, jak jsou v jazyce yéli dnye vyjádřeny barvy.

## Dvacátá třetí Mezinárodní olympiáda v lingvistice

Bukurešť (Rumunsko), 26. července – 2. srpna 2026

List pro odpovědi: **Úloha č. 4**

(a)



(b) Boni > Rosalina >  >  >  >  >  >

(c) (i) \_\_\_\_\_

(ii) \_\_\_\_\_

(iii) \_\_\_\_\_

(iv) \_\_\_\_\_

(v) \_\_\_\_\_

(vi) \_\_\_\_\_